

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

R. Brands, Middelburg

Paulus' afscheidsgroet

*„De genade van de Heer Jezus Christus... zij met u allen”
(2 Cor. 13 : 13)*

Gode bevolen

Afscheid nemen moeten mensen vaak: Als we op reis gaan of met vakantie; als een kind de deur uitgaat naar een zelfstandig leven; of vlak voor een operatie... of op een sterfbed... afscheid nemen doet pijn en wat zeggen we dan?

Paulus zegt bij zijn afscheid van de Corinthiërs aan het eind van zijn tweede brief eigenlijk: à Dieu: Gode bevolen. Bij een andere gelegenheid (Hand. 20 : 32) zegt hij het anders: „Ik draag u op aan de Here en aan het woord Zijner genade”. Wij zeggen (maar we weten vaak niet meer wat we eigenlijk zeggen): Ajuus of iets dergelijks, wat eigenlijk een verbastering is van à Dieu. De mooiste woorden worden door ons beduimd, platgetrapt en van hun inhoud beroofd, doordat we ze zo achteloos gebruiken.

Paulus zegt aan het einde van de tweede Corinthebrief: Ik geef u over in de handen van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, daarmee niet een kort college gevend over de leer van de Drieëenheid of een bepaalde rangorde aanbrenghend in de grote heilsfeiten, maar veeleer een samenvatting gevend van het ene heilshandelen van God.

En wat kan een mens beter doen (niet alleen met woorden, maar ook met daad) dan een medemens toevertrouwen aan de hoede van de drieënige God? Opmerkelijk daarbij is, dat Paulus niet begint eerst over God in het algemeen te praten, maar over Jezus Christus. Hij zegt eigen-

lijk: als ik u toevertrouw aan God, vertrouw ik u eerst toe aan de genade van onze Heer Jezus Christus. Veel mensen kunnen op zulke momenten van afscheid vaak nog wel een stichtelijke doodoener produceren, die van God niet meer dan een lieve oude Heer overlaat, die onze tekorten maar moet aanvullen. Maar Paulus zegt eerst: Wat een mens van wie je afscheid neemt in de eerste en in de laatste plaats nodig heeft, is genade. En wel de genade van Jezus Christus.

Genade

Wat is genade? Vaak horen we dat woord alleen maar met het geheel van de Reformatische rechtvaardigingsleer in ons achterhoofd: genade is gratie, vrijspraak. De vuile handen, die wij, mensen, op onze levensweg krijgen, zijn door onszelf niet meer schoon te wassen en dan kan een mens alleen maar hopen op gratie. Zo vertrouwt Paulus mensen toe aan Christus, de hoogste Koning, Wiens macht openbaar wordt in het feit dat Hij gratie geeft!

Maar het hebreeuwse woord voor genade betekent ook: gunst! In Hand. 2 : 47 staat over de eerste christenen, dat zij „genade hadden bij het gehele volk”, d.w.z. dat ze in aanzien stonden, in de gunst. Zo vertrouwt Paulus mensen toe aan Christus, bij Wie een mens niet uit de gunst raakt. Die een mens niet laat vereenzamen. Tenslotte betekent „genade” ook nog: solidariteit. In 2 Cor. 8 : 9 lezen we: „Gij kent de genade van onze Heer Jezus

Inhoud

- 201 Ds R. Brands,
Paulus' afscheidsgroet
- 202 Drs H. de Jong
De toekomst van onze kerken (2)
- 203 Ds J. Kranenburg,
Pastorale Notities
- 204 H. Algra,
Vakantie
- 205 P. C. van Wijk,
Terloops...
- 206 Liturgische Werkgroep
Eindhoven,
Het Liedboek
- 207 Drs O. Mooiweer,
Boekbespreking

Christus, die om uwentwil arm is geworden, terwijl Hij rijk was...”

Er kunnen in het leven van een mens momenten komen, dat hij ontdekt, dat niemand meer echt iets om hem geeft, niet meer echt naast hem wil of kan staan, geen geduld meer met hem heeft. Zo vertrouwt Paulus mensen toe aan Christus, Die er altijd is om hen op te vangen, hoe diep ze ook zijn weggezakt.

Liefde

Waar zo sprake is van toevertrouwd worden aan de genade van Christus is tevens de liefde van God te ontdekken. Paulus spreekt over het algemeen weinig over onze liefde tot God, maar veel over Gods liefde jegens ons. Deze liefde gaat echter niet buiten Christus om (Zie b.v. Rom. 5 : 8 en 8 : 39). En liefhebben is: houden van iemand zoals hij is („toen wij nog zondaars waren”). Het is niet juist een tegenstelling te construeren tussen God als toornende Rechter en Jezus als de lieve Heiland; beter is het te letten op de liefde van God, zoals die daar te ontdekken valt, waar een mens de gratie, de gunst, de solidariteit van Christus ervaart (en

dat is bepaald niet alleen maar op momenten, waarop het leven zo genoeglijk is!). Doordat God ons liefheeft, kunnen wij Hem en elkaar liefhebben. Liefde van mensen is buiten Gods liefde om niet meer dan een afgesneden bloem, die alleen maar tijdelijk mooi kan zijn, maar geen wortels heeft om verder te groeien en te bloeien en vrucht te dragen. Door de genade van Christus valt de liefde van God mensen ten deel. Wij, mensen, zijn in een zekere oppervlakkigheid geneigd die liefde voor iets vanzelfsprekends te houden. Maar de Liefde, waar Paulus hier over spreekt, is ten diepste de liefde van de Vader tot de Zoon, de eeuwige bewogenheid van God, – en daarom, daarom alleen (dus omdat de Zoon de geliefde is!) de liefde tot ons zondaren. „God is liefde” is bepaald geen vanzelfsprekendheid, maar veeleer een diep geheimenis.

Gemeenschap

Deze genade en die liefde worden ons deel in de gemeenschap van de Heilige Geest. Paulus vertrouwt mensen toe aan God, Die door Zijn Heilige Geest gemeenschap met hen heeft. Drie gezichtspunten in de verhouding van God tot de mensen, drie facetten van het heilshandelen van God worden ons in dit afscheidswoord van Paulus geboden. Als de apostel de gemeente groet, dan wenst hij haar niet gezondheid of kracht of een goede reis, goeienavond of welterusten, maar dan bidt hij de Corinthiërs toe, dat Gods genade, liefde en gemeenschap hun aller deel moge zijn. In onze tekst staat tenslotte nog van deze zegen Gods: „zij met u allen”. Door dat woordje „zij” wordt in eerbied uitgedrukt, dat niet mensen over de zegen te beschikken hebben. Maar het betekent toch ook niet, dat de zegen van God, zoals die met de woorden van onze tekst in opdracht van God met handoplegging (?) verkondigd wordt aan het einde van een kerkdienst alleen maar een bede is, waarvan we maar moeten afwachten of God die bede wel zal verhoren. Nee, wanneer uit het hart der gemeente het waarachtig „Amen” klinkt op deze zegen, dan is er al sprake van vrucht van de zegen Gods.

H. de Jong, Amsterdam

De toekomst van onze kerken (2)

3. In ons naaste kerkelijke verleden van na de Vrijmaking hebben wij ons als kerken vooral op het model van de profeet georiënteerd. Wij zouden daarnaast iets kunnen hebben aan het model van de nazireeër in Israël. Dat wil zeggen dat wij het kerklidmaatschap bij de NGK meer op vrijwilligheid gaan baseren en dat we onze schamele kerkvorm getroost op ons nemen om temidden van de andere reformatische kerken in een sterk veranderende wereld een blij, on dubbelzinnig en onbekrompen aksent op het ene nodige te leggen.

Bij het model van de profeet, waarop wij ons in het verleden sterk georiënteerd hebben, denk ik aan de konfronterende opstelling die ons als vrijgemaakten eigen is geweest. Wij kwamen onszelf voor als de oudtestamentische profeten temidden van het afvallige verbondsvolk. Aan die afval zou een einde komen als ieder zich tot de Here en dus ook tot de vrijgemaakte kerk zou bekeren. Dit heeft ontzettend kwaad bloed gezet onder onze medechristenen en ons een imago van hatelijkheid bezorgd, waar we ook als Nederlands Gereformeerden nog volop mee te maken hebben.

Natuurlijk dient een kerk profetisch te zijn, maar dat is in het verleden tot in het absurde doorgevoerd. Wij zijn met dat profetische onze medechristenen te lijf gegaan en we hebben een betreurenswaardig kerkelijk konflikt met hen behandeld als een zaak van geloofsafval aan hun kant en geloofstrouw aan de onze.

Wat bedoel ik nu met het model van de Nazireeër? Ik heb daarbij gedacht aan het boek Numeri, hoofdstuk 6, waarin het over de nazireeër gaat. Drie kenmerken van de nazireeër springen daar in naar voren: vrijwilligheid, ontzegging en tijdelijkheid.

Vrijwilligheid: zonder de mede-Israëliet te veroordelen wijdde de nazireeër zich op een bijzondere wijze aan de dienst des Heren. Daarin stak een opwekking aan geheel Israël om dit dienen van God volstreekte prioriteit te verlenen. Hij wierf ermee temidden van zijn volk.

Ontzegging of onthouding: het middel dat hij voor die toewijding hanteerde was dat hij zich van de wijn (en kultuurgenot) onthield en de deelneming aan het wereldse leven beperkte (geen aanraking van doden en het haar laten groeien). Zijn levenswijze legde zo een aksent op het ene nodige.

Tijdelijkheid: het nazireaat relativeer-

de zichzelf heilzaam door in de regel een tijdelijke vorm aan te nemen. Na beëindiging ervan trad men weer terug in de normale verhoudingen en levensomstandigheden.

Zo zie ik me het Nederlands Gereformeerde graag als een soort nazireaat. Een intense vorm van toewijding aan de Here met 't oog op de tijd waarin we leven: een tijd waarin het ene nodige gemakkelijk schuil gaat achter de zorgvuldigheden des levens. Ontzegging van een stuk kerkelijke cultuur gaat daar noodzakelijk mee gepaard, vandaar dat ik van een schamele kerkvorm spreek: het bijeen komen in aula's, armelijke liturgie, bijna geen instituten, nagenoeg geen voorzieningen voor jeugd- of bejaardenwerk. Allemaal dingen waarover je gemopper kunt horen. Maar als je ziet wat er als mogelijkheid tegenover staat: dat pure van 'de Here alleen', omdat je niet in die uiterlijke dingen kunt blijven hangen (ze zijn er immers niet), de kerk als volstrekt ondergeschikt middel, dan kun je er toch enthousiast voor worden.

Het liefst zie ik het Nederlands Gereformeerde als een soort leken-orde temidden van de hedendaagse christenheid, dat wil zeggen: een geloftegemeenschap van in de wereld levende christenen, die door hun vrijwillige keuze voor kerkelijke soberte een blij, on dubbelzinnig en onbekrompen aksent kunnen leggen op het ene nodige.

Maar onze kinderen dan, zal iemand zeggen, want dit wat u nu zegt is toch meer een zaak voor volwassenen. Dat is waar. Mijn antwoord is: voed uw kinderen goed op, als ouders en als kerk. En laat ze vervolgens vrij. Als ze volwassen geworden een andere kerk kiezen, laat ze gaan. Reeds zijn er vele ex-Nederlands Gereformeerden die in andere kerken in het ambt dienen. Ze worden daar gewaardeerd omdat ze iets zeer waardevols meebrengen. Wees blij dat we ook zo met het vele dat we ontvangen hebben temidden van Gods volk tot zegen kunnen zijn. En de Here zal dan wel zorgen dat er onder de volwassen christenen weer nieuwe vrijwilligers toetreden. Het gaat niet om ons. Het gaat om Gods Koninkrijk. Zelfs kunnen we op deze wijze de tijdelijkheid van het Nederlands Gereformeerde rustig onder het oog zien.

Ik wil bij deze derde stelling graag nog twee opmerkingen maken. In de eerste plaats mag het nazireaat nooit verstaan worden als een jacht naar specialiteiten of buitenissigheden. Bijvoorbeeld dat we op grond van het wijn-verbod ons zouden laten heendrijven naar allerlei onthoudingsfanatismen: geen tabak,

geen alcohol, geen vlees, enz. enz. Dat zou geheel in strijd zijn met de geest van de nazireeër-beloofte. Daar lag een duidelijk aksent op de hoofdzaak van Israëls geloof. Dat een nazireeër niet aan een overledene mocht komen sloot aan bij een algemeen gevoeld besef in het volk, want ook voor de gewone Israëliet gold dat hij zich door aanraking van een dode verontreinigde. Dat hing samen met het sterke aksent op het levenskarakter van Israëls godsdienst. Israël had een God des levens. Dus verwees dat aanrakingsverbod van doden naar iets zeer vitaals. Ook het wijn-verbod voerde de nazireeër bepaald niet op een zijweg van Israëls geloof. Het wijngenot was kenmerkend voor Kanaän (denk maar aan 't verhaal van de twaalf verspieters die met een druiventros terugkwamen na hun verkenningstocht door het land). De wijn stond dus bovenaan de lijst van de verbondsze-

geningen van Israël. Maar het wijnverbod predikte dat juist die verbondsze- gen ook een groot gevaar inhield: het bederf van het beste zou het slechtste kunnen zijn. Zo voerde het wijnverbod midden in de kern van Israëls geloofs- problematiek: dat namelijk de ver- bondszegen niet automatisch tot zegen was. Het ging in de nazireeër-gelofte om het voornaamste van Israëls ge- loof.

Dan nog iets. Als de nazireeërs-gelofte dan zo een aksent legde niet op de een of andere buitenissigheid, maar op het ene nodige, waarin onderscheidde de nazi- reeër zich dan nog van de rest in Israël? Of toegepast: als wij het eigene zoeken in de wijding van het nazireaat, krijgen we dan wel eigenheid? Inhoudelijk niet, en dat moet ook niet. Maar waar is de kerk die dit aksent *als kerk* nog duide- lijk legt? Duidelijk, blij, onbekrompen en ondubbelzinnig? Neem nu het

samen-op-weg-proces. Als dat door- gaat en het zal wel doorgaan: het sa- mengaan van de twee grote protestantse kerken, zal dan de voorzichtigheid niet de moeder van de porceleinkast wor- den? Een kerk vol kolen en geiten, d.w.z. elkaar uitsluitende opinies, en een synode die daar behendig tussen- door laveert en niet meer vrij is in haar getuigenis. Ik voorzic dat er behoefte komt aan stemmen die de hoofdzaak van ons geloof onder woorden bren- gen.

4. Wanneer wij van mening blijven dat allerlei verschilpunten onder ons (over de zuster in het ambt, kinderen aan het avondmaal, zon- dagmiddagdienst, kinderneven- dienst) regelrecht en met volkomen zekerheid uit de Schrift zijn op te lossen, zullen wij bij het uitblijven van eenstemmigheid steeds weer onze geestelijke en kerkelijke een- heid om zulke bijkomstigheden op het spel zetten. Ten aanzien van het schriftgezag moeten wij een stapje terug, willen wij niet in steeds kleinere groepjes van ge- lijkgezinden uiteenvallen.

Echter, juist dat nadruk leggen op de hoofdzaak zie ik nu in gevaar komen in onze kerken. We gaan ons op details richten. Onderwerpen voor katechisa- tie en jeugdvereniging worden: abortus, euthanasie, aids, homofilie, de vrouw in het ambt. En verder ook de onderwer- pen die ik in deze stelling noem. Uit- gewerkte standpunten daarover gaan ons geestelijk gezicht bepalen. En het geeft ons eens te meer een veroordelend imago naar buiten en naar andere ker- ken toe.

Bekijk je dan de uitleg van de bijbeltek- sten die daarbij in het geding gebracht worden, dan moet je heel vaak zeggen: ja, 't kan. Maar moet het ook zo? Is het werkelijk de bedoeling van de Schrift om ons te binden aan een voorbijge- cultuur? Laat toch eens wat meer vrij.

Ik lees in de Schrift: „Leugenaars zijn de Cretenzen altijd, beesten en vadsige buiken” (Titus 1: 12 e.v.). Paulus ci- teert hier een eigen profeet van deze ei- landbewoners en voegt toe: „dit getui- genis is waar”. Zijn wij nu gehouden om de nu levende Cretenzen met dit oor- deel lastig te vallen? Natuurlijk niet, zegt iedereen. Toch zijn er op het standpunt van het fundamentalisme sterke argumenten om dat wel te doen. Want er staat in dat citaat dat de Cre- tenzen *altijd* leugenaars zijn. Dus ook nu. Immers, Paulus heeft gezegd dat dit getuigenis waar is. Maar iedereen voelt dat dit absurd is.

Zo is er meer uitleg van Schriftteksten absurd. Het is misschien niet allemaal historisch onjuist wat men ter verklar- ing van bepaalde teksten te berde brengt, maar de vrijmoedigheid waar- mee men met deze gevonden uitleg mo- derne verschijnselen te lijf gaat, is ver-

J. Kranenburg, Rolde

Pastorale Notities

„Die wondere tijd”

Twee weken geleden roerde ik even het feit aan dat dit jaar een naar verhouding groot aantal predikanten met emeritaat gaat. Dat betekent dat straks bijna de gehele generatie predikanten die de jaren dertig in de gereformeerde kerken bewust hebben meegemaakt, van onze preekstoelen verdwenen is.

Prof. Begeman noemde die jaren ooit „die wondere tijd” en ook prof. Veenhof gebruikte die uitdrukking graag. Niet omdat het geestelijk klimaat in die jaren in doorsnee zo goed was, maar om wat er, meer op de achtergrond en vaak in stilte en tegelijk fel bestreden, groeide aan goeds. In het wondere van die jaren hebben onze kerken hun wortels. Of een gemeente zich dat nu bewust is of niet... Dragen wij alleen het goede van die jaren met ons mee of ook restanten van het kwade? Of tenminste de herinnering aan het kwade.

Enige tijd geleden probeerde ik aan één van mijn zoons duidelijk te maken hoe het geestelijk klimaat was in de kerken waarin ik opgroeide. Ik ken uit ervaring het kwade en het goede van die tijd. Gedurende dat gesprek kwamen er woorden bij mij boven waarvan ik niet wist dat ze zó volledig en onbeschadigd in mijn geheugen voorradig waren dat ik ze zonder enige hapering kon uitspreken. Hier zijn deze woorden. Leest u ze met aandacht en proef het ongeestelijk gehalte ervan.

„Het is alsof de dagen van hoog nationaal besef, eens doorleefd rondom Asafs troon, weer zijn teruggekeerd in het Juda van het westen.”

Dat zijn woorden uit het eind van de jaren dertig. Ik weet niet ter gelegenheid waarvan ze zijn uitgesproken of geschreven en evenmin wie ze heeft bedacht. Ik vermoed dat ze op één van onze gereformeerde verkiezingsoverwinningen slaan. Maar ze moeten zich toen, het klinkt

bijna ongeloofwaardig, terwijl ik een jongen van een jaar of zeventien was in mijn geheugen hebben vastgezet. Daar hebben ze ongeveer een halve eeuw gelegen als een boek in je kast dat je totaal vergeten bent. Ik moet ze toen mooi gevonden hebben. Wat hebben ze daar op de bodem van mijn geheugen al die tijd gedaan? Mijn zoon reageerde: „Jullie hadden toen tenminste wat”. Het was net of hij een stukje heimwee in mijn hart raakte. Ik proef nu hoe brallend die woorden waren, maar dat ze zo gaaf in mijn geheugen bewaard bleven zou dat er op duiden dat ik ze geestelijk nooit helemaal heb willen opruimen? In elk geval blijven we tot onze laatste snik vatbaar voor alles waarin een mens kan roemen boven Christus en het kan geen kwaad als er nog een paar mensen onder ons zijn die dat uit ervaring weten.

Het zou wel leuk zijn als er een lezer was die mij kan vertellen hoe ik aan die woorden ben gekomen. Dan hoor ik dat graag.

bazend. Het lijkt wel of alles in de bijbel voor eeuwig geldig gehouden moet worden, tegen de boodschap van de bijbel zelf in, die immers zelf onderweg een heleboel details laat vallen. Die details kunnen ons dan nog wel wijsheid leren, maar we zijn er niet aan gebonden als we onze weg zoeken door het kreupelhout van onze verwarrende tijd.

Men beroept zich voor dat eeuwig geldende en blijvende gezag van die details nog wel eens op een woord van onze Heiland zelf. „Geen tittel of jota van de wet zal verloren gaan, eer alles zal zijn geschied” (Mat. 5 : 18). Daar staat ‘t toch maar dat alles van de bijbel z’n geldigheid behoudt. Maar lees je dan verder in Mattheüs 5, waar de Heiland uitleg geeft van de geboden, dan blijkt dat het alles behalve over tittels en jota’s gaat. En dat noodzaakt ons dan om in die uitdrukking ‘tittel of jota van de wet’ een manier van spreken te zien, die niet letterlijk genomen moet worden. De Here Jezus waakt daar met grote nadruk over het geestelijk karakter van de wet. Hij is er allerm minst pietluttig mee. Verderop in zijn onderwijs maakt Hij dan ook rustig onderscheid tussen het zwaarste van de wet: het oordeel (des onderscheids), de barmhartigheid en de trouw, en de minder belangrijke bepalingen (zoals die over het geven van tienden en rein en onrein, een terrein waarop Hij zichzelf vrijheden toestond) (Mat. 23 : 23).

Het is nu juist zo boeiend in de bijbel dat je Gods Woord door een verscheidenheid van werelden en kulturen heen ziet gaan, waarop met allerlei woorden en regels gereageerd wordt die met de tijd hun stringente geldigheid verliezen en dat er toch dwars door al die verscheidenheid heen, gelijkblijvendheid is. Van het voornaamste natuurlijk.

Konkreet gezegd: ik geloof er niets (meer) van dat we aan de ‘zwijgtteksten’ van Paulus voor de vrouw in de gemeente gebonden zijn. Dat is me even vreemd (geworden) als dat ik een Cretenzer van vandaag voor een leugenaar zou moeten houden.

Omgekeerd, wie nu wel de mening is toegedaan dat die zwijgtteksten blijvend geldig zijn, die hoop ik te bejegenen zoals Paulus de zwakken bejegend heeft. Natuurlijk door ze te ontzien. Dat wil zeggen: als ik nog eens lid word van een gemeente waarin men ver van de vrouw in de kerkeraad verwijderd is, zal ik geen voorstellen doen om dat in te voeren. De zwakken hebben anderzijds natuurlijk niet de macht om vanuit het ene uiterste van het land ontwikkelingen in het andere uiterste te blokkeren. Ze zouden dan ook niet zwak meer zijn, maar integendeel oersterk.

We zullen moeten leren rekenen met de beperktheden van de Heilige Schrift. Ik weet, dat klinkt ons in de oren alsof we rekening zouden moeten houden met de beperktheden van de Heilige Geest – hetgeen ons godslasterlijk in de oren

klinkt. Geloof me, dat kan ik niet bedoelen. Ook ik spreek van een eeuwig evangelie, maar ik besef dat daar vorm aan gegeven is door mensen die onder de beperktheden van hun tijd stonden. Rekenen we daar niet mee, dan voorzie ik dat we steeds meer energie gaan steken in het verdedigen of bestrijden van dingen die er niet zoveel toe doen. We slaan dan echt ons kamp op in de rand van de Schrift en bezorgen onszelf het imago dat het Schriftgeloof hetzelfde is als vasthouden aan voorbije dingen.

We zullen het zwaard des Woords dan ook in toenemende mate tegen elkaar gaan hanteren, elkaar beschuldigend

van Schriftkritiek en ontrouw aan dit of dat. En zo zullen wij dan strijdend wegzakken in de onbenulligheid.

Ik ben er niet gerust op. Het lijkt wel of wij Nederlands Gereformeerden, nadat wij het konfessionalisme hebben afgewezen, een kwaad geweten hebben gekregen en ons nu proberen sterk te maken in het biblicisme. Dat even heilloos is. Intussen, niets verhindert mij om zelf naar het midden van de Schrift toe op te stomen en een blijde getuige te worden van Gods liefde die in Christus nog steeds onze arme wereld bestraalt. Er is dus geen ekskuus voor somberte of teneergeslagenheid.

(wordt vervolgd)

H. Algra, Den Helder

Vakantie

Enkele jaren geleden bezocht een bisschop uit Kenya Europa. In het kader van kontakten in Nederland kwam hij ook op bezoek bij een opleiding voor verpleegkundigen. Voor een ademloos luisterend publiek beeldde hij uit wat hem in West-Europa zo was opgevallen.

Zo spiegelde hij – als een volleerd toneelspeler – het gedrag van Nederlanders in de trein voor. Verscholen achter een krant om kontakten te vermijden en zodra de trein een minuut vertraging had, keek iedereen zenuwachtig en geïrriteerd op het horloge...

Natuurlijk liep het bezoek van de bisschop uit. Bij zijn afscheid bond hij iedereen op het hart nu eens naar zijn afrikaanse wijze raad te luisteren en eens rustig de tijd te nemen... Een personeelslid dat hem had begeleid zei zich deze raad ter harte te willen nemen. Na de bisschop te hebben uitgezwaaid rende hij met drie treden tegelijk de trap op. Want: hij liep een uur op zijn agenda achter...

Een wijze raad

Natuurlijk vormt bovenstaande anekdote geen pleidooi om voortaan overal te laat te komen. Er zijn mensen die daar bijna een sport van lijken te maken. Vreemd genoeg moeten de meesten zich toch steeds haasten, omdat ze ook overal te laat vertrekken... Toch was de raad van de bisschop uit Kenya wijs. Als een zwarte Prediker wees hij westerse mensen op de ‘ijdele’ kanten van gehaast en gezwoeg, alsof zonder ons de wereld in zou storten.

Deze wijze raad konfronteert ons met het dagelijks bestaan. Maar wat uit deze anekdote nog meer naar voren komt, is dat we ons maar moeilijk aan dat gehaaste dagritme kunnen onttrekken. Momenteel beginnen de vakanties weer. Lukt het ons om in die drie of vier weken het ritme van de rest van het jaar los te laten? Het is soms wel de vraag...

Welke vakantie kiezen we?

De manier waarop mensen hun vakantie besteden verschilt sterk. De één kiest een vakantie om hele dagen op het strand te liggen, de ander wil graag actief zijn. Ook zijn er mensen die extra spanning en prikkels opzoeken: soms groots, meeslepend en zelfs gevaarlijk, terwijl een ander rustig de tijd wil nemen om een paar boeken te lezen.

Bij verschillende mensen passen ook verschillende ‘typen’ van vakantie. Iemand die graag op een rustig eiland in de vrije natuur vertoeft doet er doorgaans dan ook geen goed aan om zijn hele vakantie in een wereldstad door te brengen. Mensen moeten elkaar ook de ruimte van een eigen vakantiepatroon gunnen. Daar waar tegengestelde karakters samen met vakantie gaan, zal een compromis gezocht moeten worden.

Wat echter van meer belang is, is op welke manier we met vakantie gaan. Moet het werk op de laatste dag nog af en gaan we direkt daarna zo snel mogelijk weg? Of proberen we – juist als we met vakantie gaan – toch maar even uit dat gejaagde westerse leefpatroon te stappen? Een dag later weg en misschien wel een week eerder uitgerust...

‘Stress-punten’

Rond de vakantie zijn veel mythen ontstaan. Eén van die mythen is dat vakantie persé leuk moet zijn. Een vakantie moet wel ‘ontspannen’ zijn, maar ‘persé leuk’ draagt nogal eens het karakter van platvloersheid, met een kater na afloop. Ook zijn verwachtingen voor de vakantie soms te hoog gestemd, alsof het hele jaar alleen maar draait om de vakantie.

Een vakantie valt dan gemakkelijk tegen en een heel jaar lijkt daarmee in het water te vallen. Ook wordt wel gedacht dat men in een vakantie 'niets' moet doen. Die houding kan juist veel problemen veroorzaken. Vakantie is wel iets 'anders' dan het dagelijkse levensritme en moet ook geen gehaast karakter dragen. Een vakantie met een redelijk gevuld 'dagprogramma' is echter zeker geen (psychisch) ongezonde vorm van vakantiebesteding.

Uit verscheidene onderzoeken blijkt dat vakantie relatief veel 'stress-punten' oplevert. Een paar weken waar mensen zich erg op hadden verheugd en bedoeld voor de ontspanning veroorzaakt juist het tegenovergestelde: extra spanning, stress. Enkele redenen werden al genoemd, andere liggen voor de hand. Zo zijn mensen in de vakantie geheel op elkaar aangewezen in een soms kleine ruimte. Soms gaan verschillende huishoudens of personen samen op vakantie terwijl men zich onvoldoende realiseert dat er sprake is van verschillende gerichte en tegelijkertijd hooggestemde verwachtingen. Voldoende stof voor een daverende lachfilm, gebaseerd op heel herkenbare perikelen, die tijdens de vakantie lang niet altijd zo leuk zijn.

Toch is er ook nog een andere, minder bekende faktor. Het komt regelmatig voor dat hulp en repatriëring door (bv.) de ANWB nodig is in verband met akute psychiatrische problematiek tijdens de vakantie.

Er wordt vaak gedacht dat problemen in de vakantie worden opgelost, maar vakantie kan onderhuidse problemen ook acuut maken. Een vakantie vraagt een sterke mate van omschakeling van de mens. Die omschakeling doet ons meestal goed, hoewel het toch vaak voorkomt dat de eerste vakantie-dagen moeilijk zijn ten gevolge van – wat genoemd zou kunnen worden – 'afkick-verschijnselen' van het werk. Voor mensen die in een psychisch kwetsbare positie verkeren kan de overgang ook te groot zijn. Wanneer men zijn eigen vertrouwde woon-omgeving, taal, geld en gewoonte-patroon kwijtraakt vraagt het heel wat 'psychische energie' om in balans te blijven. Soms moet het dan ook aangeraden worden om op een meer vertrouwde manier vakantie te vieren.

Het goede dat God geeft

Wanneer U na het lezen van dit artikel van plan was om uw vakantie te annuleren, moet U toch nog even doorlezen. Want misschien is de indruk ontstaan dat vakantie een bedreiging voor de volksgezondheid is. Het tegendeel is waar. Wat we ons echter wel moeten realiseren is dat we soms met een verkeerde houding de vakantie ingaan: te gehaast, teveel als vlucht voor problemen, met te hoge verwachtingen, met onvoldoende mogelijkheden om de da-

gen te vullen, zodat de verveling toeslaat.

Onze levensstijl heeft ook met het slaan van een vakantie te maken. Een vakantie is bedoeld om een stap buiten het dagelijkse leven te maken, maar wie plotseling alle remmen los gooit neemt geen stap, maar glijdt uit. We realiseren ons dan onvoldoende dat God wetten en normen voor ons hele leven gaf. Het 'pleidooi voor christelijke ascese' dat ds A. van der Dussen in 'Opbouw' voerde geldt óók in de vakantie!

Vakantie is een verworvenheid waar we God dankbaar voor mogen zijn. Leest U psalm 19 in uw vakantie maar eens door. Gods wetten ten leven én de

schoonheid van Gods Schepping. Of de wijze woorden van de Prediker, op een goede wijze genietend van het eten en het drinken en tevreden zijn. Wanneer christenen met die houding op vakantie gaan kan het echt vakantie-'vieren' worden. Vakantie-vieren op de bij U passende wijze: actief, rustig, verweg of dichtbij, in het bos of aan het strand. Niet omdat vakantie móét, maar omdat vakantie mág. Daar hoort ook de zondagse kerkgang bij, als dankbaar stukje vakantie uit het gewone levensritme. Het zal U goed doen, het zal uw broeders en zusters in uw vakantiegemeente goed doen en onze hemelse Vader zal zich verheugen...

P. C. van Wijk, Zaltbommel

Terloops...

Constantijn Huygens Sr. (1596-1687)

Constantijn Huygens was een veelzijdig mens. Hij is bekend geworden als sekretaris van stadhouder Frederik Hendrik, als letterkundige, als componist, als dichter en nog een paar dingen. Hij werd geboren op 4 september 1596 en zijn vader, Christiaan Huygens, tekende toen in zijn dagboek het volgende aan:

'Constantin onsen tweeden geboren zone is deur Godts genade ter werelt gecomen in 'sGravenhaghe op eenen woensdach s'avonds recht voor thien uren den vyerden dach septembrins int jaer XV zesennegentich naerden nyeuwen stijl inde nobenstrate. Ende is gedoopt in 'sGravenhaghe inde capelle opt hoff op eenen donderdach daeraen volgende voor noen naede predicatie'.

De kleine Constantijn groeide voorspoedig op. Hij liep al toen 'hij noch gheen volle thien maanden oudt en was' en (we slaan enkele jaren over) 'zess jaren ende vijff maanden oudt zijnde leerde opte viole spelen omtrent 6 oft 7 weken' en hij speelde al gauw 'met zunderlinge gratie ende perfectie'. Toen hij 8 jaar was, begon hij met de lessen in het latijn en 'oudt wesende acht jaer en 8 maanden' maakte hij al verzen 'eer hij zijne grammatica oft syntaxis wel geleert hadde'.

De jonge Constantijn werd niet alleen met allerlei lessen thuis opgezaaid, maar hij leerde in zes weken ook paard rijden, hij tekende binnen en buiten en leerde zich ook gemakkelijk bewegen in de 'betere' kringen, waar de familie Huygens de nodige contacten had. Bij de opvoeding van zijn kinderen liet vader Christiaan zich leiden door de adviezen van deskundigen in binnen- en buitenland. Zo moesten zij bij het ouder worden een aardige plaats kunnen innemen. Opmerkelijk bij dit alles is, dat er bij de familie Huygens ook aan toneel werd gedaan. Waar gereformeerde mensen ruim 300 jaren later nog uitvoerig over discussieerden en elkaar over in de haren vlogen, was voor Huygens geen punt. Toen Constantijn 9 jaar was, voerde hij met andere kinderen een frans toneelstuk op. Het was niet zo maar een bijbels drama van niemand minder dan Theodorus Beza, de opvolger van Calvijn in Genève. Constantijn was voorbestemd om later een belangrijk ambt te bekleden, net zoals zijn vader. De toch wel strenge opvoeding heeft zeker mede als achtergrond een humanistisch idealisme, maar als calvinist wilde de vader toch ook wel in praktijk brengen het geloof, dat de gekregen talenten moesten worden ontwikkeld.

In 1616 ging Constantijn naar de Leidse universiteit en na een paar jaar is hij daar uitgestudeerd. Hij kreeg een bepaald certificaat, maar echt afgestudeerd was hij niet.

In 1625 werd hij sekretaris van Frederik Hendrik. Hij verdiende er vijfhonderd gulden per jaar mee. Niet zo veel, maar door de vele extraatjes kon Constantijn Huygens zich in financieel opzicht al gauw het een en ander veroorloven. In 1630 kocht hij de heerlijkheid Zuilichem in de Bommelerwaard.

Huygens heeft de Oranjes ruim een halve eeuw gediend. Een belangrijke periode in zijn leven was het twaalfjarig bestand van 1609-1621. De strijd tegen Spanje lag toen stil, maar godsdiensttwisten verscheurden ons land. Huygens stond achter het optreden van Prins Maurits, maar of hij echt overtuigd was van diens gelijk is de vraag. In ieder geval bleef hij contacten met remonstranten onderhouden en wist hij daarin duidelijk personen van zaken te onderscheiden. In 1619 schreef hij een brief aan de remonstrantse predikant Wtenbogaert; waarin hij deze bedankt voor de kritiek op zijn laatste dichtwerk. In beeldspraak moppert Huygens in deze brief over de mensen, die op een onheuse manier bepaalde plannen tegen de dominee smeden. Huygens was overtuigd calvinist, maar dat betekende voor hem: een breed denkklimaat en een goede omgang met mensen, ook met tegenstanders.

Het Liedboek

Lied 462

De tekst van dit Lied is – zoals in de tijd waarin het geschreven werd gebruikelijk was – iets te uitgebreid, herhalend, wijdlopieg. Daardoor gaat de spanning er enigszins uit, al kan dit wel worden opgevangen door het niet in-zijn-geheel te zingen. De inhoud is ontleend aan Rom. 13 : 11, 12 en voor een deel aan Ef. 5 : 8, 14-16.

Wat de melodie aangaat: „het lied is een geliefd gezang geworden niet *uitsluitend* op grond van de tekst, maar juist vanwege het gelukkige „huwelijk” van de tekst en melodie”. (Comp. p. 1060). In de eenvoudige, mooie melodie klinkt duidelijk iets door van een réveil.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 463

De inhoud van dit Lied doet op enkele gedeelten wat romantisch aan, zoals b.v. in de strofe 3 en 5 en in de tekst door het typerende woordje „O” in strofe 1, 3 en 5. Op ’t eerste gezicht lijkt strofe 1 niet aan te sluiten op strofe 2, maar de verbinding is wel aanwezig bij de overweging dat de Vader spreekt door Jezus. De voorkeur verdienen de strofen 1, 2 en 4.

Met betrekking tot de melodie kan worden opgemerkt „dat deze zangwijs (mits in *rustig tempo* en *zeer licht* gezongen!) wel degelijk de stille aandacht weergeeft waarvan de tekst spreekt. Als men ter zake attent is, verliest de melodie haar schijnbaar ordinair karakter”. (Comp. p. 1062).

Tekst: 2; melodie: 3.

Lied 464

De dichter van dit Lied (J. P. Heye) is voor velen geen onbekende, gedachtig aan de kinderliederen van zijn hand (b.v. „Zie de maan schijnt door de bomen” en „In een blauw-geruite kiel”). „Hij interesseerde zich voor wat men in zijn tijd „het koraal” noemde. Hijzelf dacht daarbij aan het „stichtelijk lied boven geloofsverdeeldheid” en beschouwde dit als het hoogste kunstwerk voor de brede laag van het volk. Voor hem was dus het koraal een algemeen godsdienstig lied, waarin het specifiek christelijke niet behoefde en eigenlijk ook niet moest doorklinken. Bij dit gezang zijn dan ook nauwelijks duidelijke aanwijzingen te maken naar bijbelse woorden of teksten”. (Comp. p. 1063, 1064).

De tekst mag beeldend genoemd worden voor die tijd maar is voor onze tijd niet meer passend: b.v. strofe 1: „In het beurtgezang der sferen, in des afgronds

bange kreet ruist de lof, de lof des Heren” en strofe 2: „tot Hem stijgt der aarde lied ... Smelt dan samen, Hem ter ere, diept’ en hoogheid, lust en leed...”. De melodie is dezelfde als van lied 435.

Tekst: 1; melodie: 3.

Lied 465

Al is dit Lied geen groots gedicht, hier en daar wat „rijmelig” van aard, in de loop der tijden „is het een bijzonder en geliefd gezang geworden”. En ondanks de verouderde taal en stijl („gevloden” en „o, o”-uitdrukkingen), waarbij er trouwens in de huidige versie wel een en ander is gewijzigd vergeleken met de oorspronkelijke, spreekt het nog even krachtig en helder als weleer. „Het ware gelovig vertrouwen, de voluit evangelische inspiratie is onmiskenbaar en vooral ook herkenbaar. De aandacht wordt gericht op Gods ontferming, op hetgeen God gedaan heeft en voortgaat te doen voor zijn mensenkinderen. Daarbij kan worden gewezen op Matth. 7 : 7-11 en in verder verband ook b.v. Psalm 139 en voorts voor strofe 2 op Matth. 11 : 28-30: strofe 3: Jes. 65 : 1; strofe 4: I Joh. 4 : 9-11 en Matth. 6 : 19-21 en voor strofe 5: Ps. 73 : 23-28”. (Comp. p. 1069).

De goed zingbare melodie is algemeen bekend. Opletten dat het geen deun wordt!

Tekst: 3; melodie: 3

Lied 466

Ook van dit Lied moet worden gezegd dat het tamelijk verouderd is: „Wie is er dan mij tegen” (strofe 1); „En wat er dreigt, of wie er woedt” (strofe 2). Daarbij komt in strofe 1 viermaal het woordje „dan” voor. In strofe 3 luidt het: „Ik heb mijn God, dat is genoeg, ik wens mij niets daarnen”, hetgeen nogal overtrokken, mystiek gezegd is en een onderwaardering van het gewone menselijke leven inhoudt. In dit verband kan nog worden opgemerkt dat de context van Psalm 73 heel wat sterker is dan de „burgerlijkheid” van dit lied.

De mooie melodie is dezelfde als van lied 254 en 298. Opmerking: de noot f in de 5e regel wordt dikwijls foutief als fis gezongen.

tekst: 3; melodie: 3

Lied 467

Bij het overwegen van de inhoud van dit Lied kost het geen moeite om te verstaan dat het oorspronkelijk geschreven is „door een schoolmeester voor een leerling die op het punt stond de toen

lang niet gemakkelijke zeereis naar Amerika te ondernemen”. Het kan een „zeemansgebed” worden genoemd dat over heel de wereld gezongen wordt en zo ook in een vertaling in Nederlandse gezangboeken een plaats heeft gekregen. Door deze opzet is het eigenlijk maar beperkt bruikbaar, toegespitst op gemeenten in havenplaatsen. Overigens brengt vergelijking met Psalm 29 en 89 b.v. wel tot de conclusie dat de zeggingskracht van de Psalmen beduidend sterker is.

Ook voor deze mooie Engelse melodie geldt weer: niet te snel zingen!

Tekst: 2 (beperkt gebruik); melodie: 3.

Lied 468

De tekst van dit Lied, afkomstig van Guido Gezelle, en dus Vlaamse stijl, valt naar zijn inhoud zeer te waarderen. „Het is typerend voor Gezelle: ingetogen, zuiver, eenvoudig, persoonlijk, priesterlijk. Altijd zal in de stem van de gemeente de persoonlijke klank van de eigen, individuele ervaring en belijdenis mogen blijven doorklinken. In de gemeente is mijn „ik”: ons „wij”. (Comp. p. 1076).

De melodie is zeer geschikt voor de tekst: voor de verwoorde gevoelens van schuldbelijdenis en boete. Voor een rustig en gedragen zingen is enige oefening aan te bevelen.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 469

Voor de 3e strofe van dit Lied, eveneens van de hand van Guido Gezelle, wordt nogal eens geciteerd, waardoor het grote bekendheid heeft verkregen. Dit geldt in belangrijk mindere mate voor de beide eerste strofen, waarbij de 2e strofe vanwege zijn moeilijke tekst nog de meeste problemen oplevert. Daarbij kan worden opgemerkt dat de bij de 3e regel geplaatste voetnoot dat „wijgt” zoveel zou betekenen als „strijdt”, in de volledige werken van Gezelle (Jubileum-uitgave 1931) wordt vertaald met „wijkt”. (Comp. p. 1077).

De graag gezongen melodie is „een lied in de volkstoon, gezond en meeslepend. Een lied om kloekmoedig te zingen!”. Voor de 2e strofe moet ze eigenlijk minder geschikt worden geacht.

Tekst: 3 (m.u.v. strofe 2); melodie: 3.

Boekbespreking

Dr. K. Deddens – Herstel kwam uit Straatsburg – Uitgave van Oosterbaan en Le Cointre B.V. – Goes – 238 pag. geb. – prijs f24,90.

In dit boek behandelt de auteur eerst de uitgangspunten van de reformatie. Veel aandacht wordt geschonken aan het leven en werken van Calvijn in Genève en Straatsburg. Ook wordt beschreven hoe Calvijn van Straatsburg weer naar Genève in 1541 terugkeerde na in 1538 met anderen uit die stad verbannen te zijn geweest. In Straatsburg heeft Calvijn onder invloed van Martin Bucer veel gedaan voor de liturgie van de eredienst in de Franse gemeente. Uit het dienstboek daterend van 1537 komen wij te weten hoe, kort geschetst, de orde van dienst er toen uitzag. Het is opvallend, dat de dienst begint met een belijdenis van zonde, waarna als woord van vrijspraak I Timotheüs 1:15 wordt aangehaald terwijl in plaats daarvan ook een andere passende tekst uit de Bijbel kan worden geciteerd. Sedert de synode van Middelburg (1581) zijn schuldbelijdenis en genadeverklaring uit de gereformeerde liturgie verdwenen. In mijn boek: „Geschenk en Opdracht” – Kampen 1984 – heb ik volledig begrip getoond voor de uitspraak van bovengenoemde synode, die de absolutie overbodig achtte, „overmits de bindinghe en ontbindinghe der sonden genoegsaam in de predication des Woords geschiedt” (p. 55). Ik ben inmiddels tot een andere overtuiging gekomen onder invloed van wat Deddens, mijn Leerdamse voorganger, in dit verband op pag. 228 van zijn boek als aantekening 16 heeft gepubliceerd: „Men beroept zich wel op Zondag 31 van de Heidelbergse Catechismus dat de prediking als zodanig proclamatie van zondenvergeving is, en dat dus een afzonderlijke belijdenis van zonden, gepaard gaande met schuldvergeving een „preekje naast de preek” zou zijn. Maar analoog zou men b.v. tegen het zingen in de eredienst kunnen aanvoeren dat het een vorm van gebed is die ook al op een andere wijze plaatsvindt, en zelfs, dat er meer dan eens gezongen wordt. Maar nooit wordt bezwaar gehoord tegen een dergelijke „repeterende faktor”. Ik geloof daarom, dat het goed zou zijn in onze kerkelijke liturgie schuldbelijdenis en genadeverklaring opnieuw een plaats te geven! De wijze waarop door Calvijn in de genoemde orde van dienst in Straatsburg de betekenis van het Heilig Avondmaal aan de gemeente wordt uitgelegd is leerzaam. (p. 67, 68). Het stemt geheel overeen met het Traktaat over het Avondmaal waarin Calvijn de Roomse dwaling scherp hekelt, terwijl hij tevens betreurt, dat er nog geen geloofsformule kon worden gevonden waarin algehele overeenstemming kon worden verkregen tussen hen, die de zaak van de reformatie waren toegedaan. Dit Traktaat werd door Luther met veel waardering ontvangen. Calvijn had van zijn kant een bijzondere achting voor Maarten Luther. Allerlei zaken komen in dit fijne boek nader aan de orde. Bijv. ook de manier waarop K. Schilder zich uitte t.a.v. de Statenberijming van 1773.

De grote oecumenische kerkvergadering van Dordrecht 1618/1619 vormde een

hoogtepunt in de historie van de gereformeerde kerken in Nederland. Maar na Dordt kwam er spoedig de inzinking. De schrijver tekent de felle strijd tussen Voetianen en Coccejanen. In het vervolg van zijn werk geeft de Canadese hoogleraar de invloed van A. Kuiper weer en schetst hij de moeiten rondom het zingen van de psalmen en gezangen in de kerkdienst. Het gaat om de continuïteit van de gereformeerde eredienst. Dat betekent niet, dat we traditiegebonden geen enkele verandering van liturgische vormen mogelijk zouden achten. Het betekent wel de handhaving van de eenheid van de liturgie van Gods Verbond, in de twee-eenheid van Woord en antwoord, in de eenheid ook van het horen, het vieren en het handelen (zie pag. 217).

We hebben dit boek van Dr K. Deddens met veel genoegen gelezen. Het biedt een goede oriëntatie en ontzaglijk veel informatie! De uitgever heeft er een keurig geheel van gemaakt waarin treffende foto's een plaats hebben gekregen. Door allerlei omstandigheden (waaronder ziekte) konden wij helaas niet eerder aan dit boekwerk aandacht schenken. We bevelen het alsnog van harte ter lezing aan!

O. Mooiweer, Enschede

Opbouw in de vakantieperiode

In verband met de aanstaande vakanties zal ons blad niet verschijnen op 8 en 22 juli, alsmede op 12 augustus. Bovendien dient de kopij voor het nummer van 15 juli uiterlijk op dinsdag 28 juni op de drukkerij te zijn. Belanghebbende worden verzocht hiermede rekening te houden

De redactie

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Rotterdam-Overschie

Ds G. de Lange, predikant te Oegstgeest, heeft het door de kerkeraad op hem uitgebrachte beroep aanvaard.

Ned. Geref. Kerk van Amersfoort

Het door de kerkeraad op ds G. de Lange te Oegstgeest uitgebrachte beroep werd door hem afgewezen.

Ned. Geref. Kerk van Zoetermeer

Het door de kerkeraad uitgebrachte beroep op ds W. Borgdorff, predikant te Doorn, is door hem afgewezen.

Zending op Soemba

Verantwoording ontvangsten van 1 april - 1 juni 1988

In verband met de komende vakantieperiode lukt het niet om U een compleet kwartaal aan ontvangsten te laten weten; daarom zover mogelijk bijgewerkte cijfers.

KOLOFON

Redactie

Drs H. Algra
T. Hoekstra
Drs H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds K. Muller
Ds E. R. Postma
M. J. F. van der Wal

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15, 8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17, 3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Tel. 03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v. Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging:

Aanmelding door overschrijving van min. f25,- contributie.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs:

(bij vooruitbetaling):
f52,- per jaar of f28,- per half jaar. Voor studenten f42,- per jaar. Buitenland f74,- per jaar of f99,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

50 ct. per mm. Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, 3701 AL Zeist. Tel. 03404-22452. Postbus 244, 3700 AE Zeist.

A.d.h.v. hem gegeven informatie heeft een van de andere leden van het bestuur in de vorige Nieuwsbrief de hoop uitgesproken, dat vooral de Kerken iets zouden gaan doen aan het snel toenemende tekort van de Kas voor Zending.

In een brief aan alle raden van N. G. Kerken d.d. 10 april heb ik de financiële gang van zaken in 1987 uiteengezet, ongeveer als in mijn stukje van 3,20 via 2,20 naar??

Op 1 juni zou er 5/12 van het begrote bedrag f92.500,-, dus ca. f38.500,- ontvangen moeten zijn.

Ontvangen van de Kerken f 21.582,05. En van Particulieren f 5.120,-. Ontvangen op de „verkeerde” rekening 13 14 3 13 van SOS f 3.049,21 (inmiddels onderweg naar rek. 1687238)

Totaal in deze vijf maanden f 29.751,26. Dat is een verbetering vergeleken met het vorige overzicht. Maar alle jaren zijn de vakantiemaanden slechte maanden voor onze Kas.

Giro 1687238 t.n.v. penningm. Zending op Soemba te Hazerswoude.

Secretariaat Theologische Studiebegeleiding (TSB)

Met ingang van 20 juni j.l. is het secretariaat van de TSB in handen van de heer J. Dekker, Groeneweg 52, 3851 KB Ermelo, tel.: 03417-51229.

Nederlands Gereformeerde Kerk (II) van Zwolle

Gedurende de periode van de schoolvakanties in Zwolle zullen de kerkdiensten niet op de gebruikelijke plaats, de aula van het Carolus Clusius College, worden gehouden. Op de zondagen 24 juli t/m 28 augustus 1988 worden gezamenlijke diensten belegd met de Christelijke Gereformeerde Kerk van Zwolle. Deze diensten, waarin afwisselend Nederlands Gereformeerde en Christelijke Gereformeerde predikanten zullen voorgaan, worden gehouden in de Noorderkerk, Thorbeckegracht. Aanvangstijden: 8.45 uur, 10.30 uur en 19.00 uur. Op 21 en 28 augustus zijn er bovendien nog diensten om 16.30 uur.

Jeugdweekenden N.G.J.

De jeugdweekenden van het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk staan weer voor de deur. En je kunt nog mee. In het eerste weekend is nog plaats voor een aantal mensen. Dat is het weekend van 9-11 september in Doornspijk.

Op zo'n jeugdweekend staat bijbelstudie centraal, terwijl er ook aan ontspanning gedacht wordt. Dit jaar is voor het thema RELATIES gekozen. Het gaat dus over de omgang met elkaar. Volg je daarbij een bepaald verwachtingspatroon? Wat hebben liefde en trouw met elkaar te maken? En spelen emoties ook een rol? In het

DANKBETUIGING

Ps. 103 NV:
„Looft den HERE
om zijn genade”.

Hartelijk dank voor de vele blijken van medeleven vóór, tijdens en na mijn verblijf in het ziekenhuis. Het heeft mijn vrouw en mij goed gedaan.

G. Alkema,
Capelle a/d IJssel

- **Plaats uw familieberichten in dit blad**

licht van de Bijbel kun je met leeftijdgenoten nadenken over deze dingen.

Wie mee denkt te gaan of informatie wil, moet zich wenden tot dhr. D. van der Molen, Socratesstraat 58, 7323 PG Apeldoorn, 055-664609. Bij inschrijving moet f10,- vooruit betaald worden op gironummer 5180291 o.v.v. jeugdweekend.

Uit breder kring

Reformatische Bijbelschool te Zeist

De opening van de cursus 1988/1989 vindt plaats op zaterdagmiddag 3 september a.s. om 15.00 uur.

Samenkomsten in Zuidwest-Frankrijk

De komende zomer zullen Nederlandstalige samenkomsten worden belegd in Zuidwest-Frankrijk. Deze samenkomsten vinden plaats

in Hossegor-Soorts, dat tussen Biarritz-Bayonne, Dax en Vieux-Boucau, niet ver van de Atlantische Oceaan ligt. Het ligt in de bedoeling bijeen te komen op de zondagen 17 juli tot en met in ieder geval 14 augustus a.s. in de kerk van de Eglise Reformée aan de Rue du Temple in Hossegor-Soorts. Predikan-

ten en/of theologische kandidaten die bereid zijn één of meer van deze samenkomsten te leiden, wordt verzocht contact op te nemen met A. P. de Boer (tel. 03494-51106) of A. Kamsteeg (tel. 033-11327). De samenkomsten beginnen om 19.00 uur.

*Weest in geen ding bezorgd,
maar laten bij alles uw wensen
door gebed en smeking met dankzegging bekend worden bij God.
En de vrede Gods,
die alle verstand te boven gaat,
zal uw harten en uw gedachten behoeden in Christus Jezus.*

Philippenzen 4, 6 en 7.

In Christus ontslapen

JAKOB EIKELBOOM

geboren 13 augustus 1907

overleden 18 juni 1988

Onze lieve, zeer zorgzame man, vader, grootvader en overgrootvader.

J. M. Eikelboom-van Gog,
kinderen, kleinkinderen en achterkleinkind

Griegplein 185
3122 VN Schiedam

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgevonden.

GEEN WERK?

of misschien zoekt u
ander werk? of meer werk?

Uitgeverij Centraal zoekt t.b.v. de uitgave van een nieuw christelijk (opinie)blad en/of een christelijk opvoedkundig blad in elk dorp en iedere stad een actieve en betrouwbare

PROPAGANDIST(E)- CORRESPONDENT(E)

Tot de taakstelling behoort hoofdzakelijk

- a. het op provisie-basis werven van zoveel mogelijk nieuwe abonnees m.b.v. ter beschikking gesteld materiaal;
- b. informatie en rapportage over kerkelijke, politieke, maatschappelijke en culturele activiteiten, die van meer dan plaatselijk belang zijn.

Gedacht wordt o.a. aan:

- a. mensen zonder werk of met een deeltijdbaan;
- b. in het bijzonder part-time leerkrachten;
- c. secretarissen(essen) van clubs, verenigingen, afdelingen van christelijke politieke partijen;
- d. bezorg(st)ers van lokale kerkelijke bladen;
- e. kosters.

Belangstellenden kunnen **mét vermelding van leeftijd en (eventueel) beroep**, voor nadere inlichtingen schrijven aan

UITGEVERIJ CENTRAAL

Postbus 225, 2230 AE Rijnsburg